

İÇİNDEKİLER

Köle olmayan insan özgürdür	13
Her insan, köleler de, yalnızca insan olduğu için özgür doğar	25
Kendimiz değilsek özgür ol- manın çok da önemi yoktur	37
Gönüllü kölelik olur mu?	59
Dizin	80

Nedir özgür insan? Bu soruyu sorarken, özgürlüğün anlamını ya da insanın tanımını soyut olarak incelemeyi hedeflemiyoruz. Her şeyden önce ayrı bir durum, özgür olmasa, özgürlüğünü yitirmiş olsa da, yine insan kalacak, bireyi düşüneneceğiz. Örneğin siz, özgür bir insan mısınız? **İnsan türüne ait olup da özgür olmayan diğer insanlar, düşünen varlıklar, siyasi hayvanlar arasında bir insanın (kadın, erkek, çocuk) özgür olduğunu nasıl anlarız? Kinik Diyojen** gün ortasında elinde feneriyle Atina sokaklarında “insan aradığını” söyleyerek dolaşırdı. Onun yaptığı gibi, özgür insanı görünüşünden, örneğin küstah bakışlarından, kibirli konuşmalarından, ya da kurulu düzene başkaldırma eğiliminden

İnsan siyasi bir hayvandır. İnsan hayvan türüne ait bir canlı varlıktır, ancak sosyal bir hayvandır ve toplumda yaşama güdüsüne sahiptir.

DİYOJEN
(MÖ 410- MÖ 323) Yunan filozof. Toplumsal kuralları hor gören ve “hayatı yabanileştirmek” isteyen kışkırtıcı bir okul olan Kinik okuldandır.

Kendini özgür bir insanla özdeşleştirmek, düşüncede kendini ona özdeş kılmaktır. Burada ise, bahsedilen özgürlük idealiyle örtüşmek anlamındadır.

Jül SEZAR
(MÖ 101 ya da 100 - MÖ 44) Ünlü Romalı devlet adamı. Konsül ve hayat boyu diktatör ilan edilmişken, suikasta kurban gitmiştir.

NERON
(37-68) Romalı hükümdar. Hükümdarlığının vaat dolu başlangıcı ardından, belki de deliliğin neden olduğu dehşet verici bir rejim kurar.

mi ayırt etmeye çalışmak gerekir? Özgür olmak, aslında dışarıdan görülebilen ve çevrenin tepkilerini ya da tahminlerini yanıltmayan belirli göstergeleri olan bir şey midir? Ya da daha çok samimi bir deneyime, başkaları tarafından görünmeyen fakat herkesin en derinlerinde, en azından hayatının bazı anlarında, kendini özgür insanla özdeşleştirdiği bir ruh durumuna mı karşılık gelir?

Elbette, hemen aklımıza gelen bazı özgür insan modelleri vardır. Sezar gibi bir dünya lideri, Roma İmparatorluğu döneminde olağanüstü bir özgürlüğe sahipti: Gücü o kadar devasaydı ki muhalefet yaratmaksızın isteklerini yerine getirirdi. Kanlı ve deli bir diktatör olan Neron, karşı koymaya cesaret edenleri ölüme göndermek gibi bir hakkı

olduğundan, istediğini istediği zaman, istediği gibi yapma gücüne sahipti. Yönetimi altındakilerin boyun eğmek zorunda olduğu **diğerlerine oranla kuşkusuz daha özgür olan bu bireyler de onları yiyip bitiren tutkularının köleleri değiller midir?** Bir bakıma, kendi kendilerinin köleleri değiller midir?

Örneğin belki de daha ikna edici olan görünmez adam örneğini verelim. Şüphesiz tam olarak özgür bir insanın simgesi budur, çünkü diğer insanların bakışlarından saklanabilir. Filozof Platon, çoban Gyges'in ünlü mitinde böyle bir karakter ortaya koyar. Gyges, sü-rüsünü otlattığı bir gün şans eseri bir oyuğun içinde onu taşıyan insanı görünmez yapma gücüne sahip sihirli bir yüzük bulur. Herhangi

PLATON
(MÖ 427- MÖ 348 ya da 347) Yunan filozof. Akademi adı verilen okulu kurmuştur. Diyaloglar yazmıştır, bunlardan biri de Gyges mitinin içinde bulunduğu *Devlet*'tir.

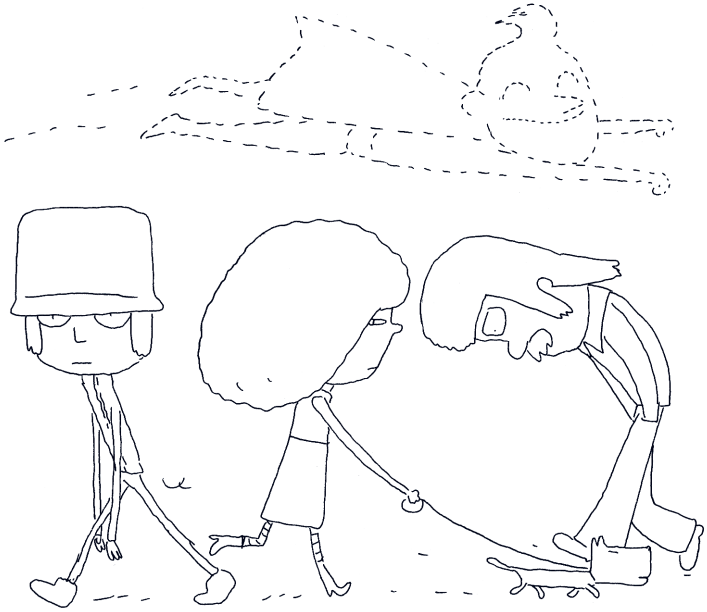
birinden ne daha iyi ne daha kötü olan bu sıradan adam, bundan sonra yoluna hiçbir engelin çıkamayacağını hızlıca anlar. Rakiplerini elediği takdirde, güce ulaşma ve en kısa sürede zengin olma fırsatı vardır. Sonsuz özgürlüğüne ulaşma adına her şeye hazır olan Gyges, rakiplerini ortadan kaldırmak için çekinmeden işe koyulur.

Anlatanın bu hikâyeden çıkardığı yargı, tüm insanların adaletsiz ve kötü niyetli olduğu iddiasını destekleyecek niteliktedir: Tüm insanlar, Gyges gibi istediklerini kimseye görünmeden elde edebilecek durumda olsalardı, amaçlarına ulaşmak için hiçbir engel karşısında geri adım atmazlardı. Platon, insanın kendi içinde mantığı, arzuları ile hareketlerindeki coşku arasındaki dengeyi bulmayı başar-

dığı takdirde, adaletsiz ve kötü niyetli olmanın tersine, adaletli olma imkânına sahip olduğu fikrini öne sürer. İnsan ancak onu sarmalayan ve hatta bazen onu saçmalıklar yapmaya iten tutkularını mantıklı tarafıyla bastırmayı başarabilirse, özgürlüğünden en iyi şekilde yararlanabilir.

Lider, diktatör, görünmez adam, bu üç örnek tamamıyla özgür bir insanın gerçekte var olabilmesine şüpheyle yaklaşmamıza neden olur. **Mutlak özgürlük düşünülebilir fakat gerçekleştirilemez. Aşırıya kaçan tutkular tarafından yönlendiriliyorsa, özgürlük kendi kendini yok eder. Bu demektir ki özgürlük diğer insanların özgürlük ve varoluşlarıyla sınırlandırılmalıdır, yoksa kendi kendini kısıtlar.** Bir hükümdar ya da daha

genel anlamıyla bir yönetici, akla uygun olmak kaydıyla özgürdür. Yani, elinde bulundurduğu özgürlük adına aklından her geçeni yapamaz.

Köle olmayan insan özgürdür

Antik dünyada, yurttaş olup şehirleri yöneten ya da siyasi hayata katılan özgür insanlar, (Kadınlar yurttaş sayılmıyordu.) çalışan ve olan bitenler ile ilgili fikirlerini dile getiremeyen kölelerle karşıt durumdalar. Köleler iyi olarak değerlendirdiklerini değil, onlara emredileni yaparlardı. Çünkü ait oldukları sahibin malı olarak görülürlerdi. Örneğin bir aile, ancak aile reisinin etrafında toplanan özgür insanlar ile onların refahını güvence altına almak için kullandıkları bir çeşit canlı oyuncak varsayılan köleleri içinde barındırdığında tamamlanırdı.

İNSAN OLUP DA
DOĞUŞTAN KEN-
DİNE AİT OLMA-
YAN, BİR BAŞKA-
SININ OLAN BİR
KİMSE, DOĞUŞ-
TAN KÖLEDİR.

Aristoteles